

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 8 maja 2018 r.

Pozycja 22

WYROK

z dnia 24 kwietnia 2018 r.

Sygn. akt SK 27/16*

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Grzegorz Jędrejek – przewodniczący

Piotr Pszczołkowski

Małgorzata Pyziak-Szafnicka

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz – sprawozdawca

Jarosław Wyrembak,

po rozpoznaniu w trybie art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072), na posiedzeniu niejawnym w dniu 24 kwietnia 2018 r., skargi konstytucyjnej D.K. o zbadanie zgodności: art. 126 § 1 w związku z art. 126 § 10 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.) w zakresie, w jakim nie umożliwia skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności wykorzystania przysługującego mu prawa własności zgodnie z własną wolą, tj. nie pozwala na korzystanie w czasie odbywania kary pozbawienia wolności ze zgromadzonych środków finansowych, w tym także nie pozwala na przeznaczenie tychże środków finansowych na poczet spłaty grzywny orzeczonej na rzecz skazanego przez sąd rejonowy, z art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji,

o r z e k a:

Art. 126 § 10 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 652) w zakresie, w jakim uniemożliwia skazanemu spłatę ze środków pieniężnych, o których mowa w art. 126 § 1 tej ustawy, grzywny, jeżeli nie została ona zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu, jest zgodny z art. 64 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

* Sentencja została ogłoszona dnia 7 maja 2018 r. w Dz. U. poz. 838.

Ponadto p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072) umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. Skarżący, D.K., zakwestionował zgodność art. 126 § 1 w związku z art. 126 § 10 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.; dalej: k.k.w.) „w zakresie, w jakim wyżej wymieniony przepis nie umożliwia [s]kazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności na wykorzystanie przysługującego mu prawa własności zgodnie z własną wolą, tj. nie pozwala na korzystanie w czasie odbywania kary pozbawienia wolności ze zgromadzonych środków finansowych, w tym także nie pozwala na przeznaczenie tychże środków finansowych na poczet spłaty grzywny orzeczonej na rzecz [s]kazanego przez [s]ąd [r]ejonowy (...)”, z art. 64 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną wniesiono na tle poniżej opisanego stanu faktycznego:

D.K. zwrócił się do dyrektora aresztu śledczego o dokonanie przelewu z jego środków, zgromadzonych na podstawie art. 126 § 1 k.k.w. (określanych jako „żelazna kasa” lub tzw. żelazna kasa), na poczet spłaty grzywny nałożonej na niego jako skazanego przez sąd rejonowy. Dyrektor aresztu śledczego decyzją z 19 listopada 2015 r. prośbę skarżącego rozpatrzył odmownie ze względu na brak prawomocnego orzeczenia o zamianie grzywny na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu, a następnie 7 grudnia 2015 r. decyzję tę podtrzymał, wskazując na brak nowych okoliczności lub faktów. Po rozpoznaniu skargi D.K., sąd okręgowy postanowieniem z 18 grudnia 2015 r. utrzymał zaskarżoną decyzję dyrektora aresztu śledczego w mocy. Na postanowienie to skarżącemu zażalenie nie przysługiwało.

Skarżący stwierdził, że w jego sprawie doszło do naruszenia przysługującego mu prawa własności, gdyż zaskarżona regulacja ogranicza jego swobodę dysponowania zgromadzonymi środkami majątkowymi.

Zdaniem skarżącego, prawa podlegające ochronie na podstawie art. 64 Konstytucji przysługują także osobom odbywającym karę pozbawienia wolności. Tymczasem art. 126 § 1 w związku z art. 126 § 10 k.k.w. pozbawia takie osoby możliwości rzeczywistego rozporządzania swymi środkami finansowymi, gdyż nie mogą nimi spłacić nałożonej na nich grzywny.

2. Prokurator Generalny w stanowisku z 3 stycznia 2017 r. wniósł o umorzenie postępowania na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072) w związku z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074).

Dokonawszy analizy stanu faktycznego w sprawie, w związku z którą skarżący wystąpił ze skargą konstytucyjną, Prokurator Generalny uznał, że podstawą ostatecznego orzeczenia był art. 126 § 10 k.k.w., którego zastosowanie uniemożliwiło wypłatę środków z „żelaznej kasy”, o której mowa w § 1 tego artykułu. Dlatego – w ocenie Prokuratora Generalnego – sytuację prawną skarżącego kształtuje norma prawna zrekonstruowana z art. 126 § 10 w związ-

ku z art. 126 § 1 k.k.w. Prokurator Generalny zaznaczył, że skarżący nie domaga się wyeliminowania z porządku prawnego instytucji „żelaznej kasy”, a jedynie kwestionuje brak możliwości przeznaczenia środków w niej zgromadzonych na spłatę grzywny.

Omówiwszy następnie regulacje dotyczące kar zastępczych, Prokurator Generalny stwierdził, że w świetle tych uregulowań źródłem niemożności uiszczenia przez skarżącego grzywny ze środków zgromadzonych w tzw. żelaznej kasie był brak decyzji sądu rejonowego o zarządzeniu wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności w stosunku do skarżącego. Prokurator Generalny wskazał, że w przypadku wydania tego rodzaju rozstrzygnięcia, dyrektor aresztu śledczego – w myśl art. 126 § 10 k.k.w. – byłby zobowiązany do przekazania środków skarżącego z „żelaznej kasy” na spłatę grzywny, zaś upoważniony sędzia sądu rejonowego – na podstawie art. 47 § 1 k.k.w. – zarządziłby zmniejszenie kary zastępczej w sposób odpowiadający stosunkowi kwoty zapłaconej do wysokości grzywny. Prokurator Generalny dodał, że sąd rejonowy może w każdym czasie zarządzić wykonanie kary zastępczej pozbawienia wolności, co umożliwi skarżącemu złożenie wniosku do dyrektora aresztu śledczego o przekazanie środków z „żelaznej kasy” na spłatę grzywny. Zaznaczył, że organy orzekające w przedmiocie wniosku skarżącego powinny były (zgodnie z art. 1 § 2 k.k.w. w związku z art. 16 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) pouczyć go o jego uprawnieniach w tym zakresie, tym bardziej, że skarżący występował bez obrońcy.

Konkludując, Prokurator Generalny stwierdził, że w świetle stanu faktycznego i prawnego sprawy, nie istnieje osobisty i aktualny interes prawny skarżącego w merytorycznym rozpatrzeniu wniesionej przez niego skargi konstytucyjnej. Jego zdaniem, źródłem naruszenia praw i wolności skarżącego nie jest zakwestionowany przepis, ale praktyka jego stosowania. Te okoliczności powodują niedopuszczalność wydania wyroku przez Trybunał Konstytucyjny w niniejszej sprawie.

3. Sejm, w piśmie swego Marszałka z 8 lutego 2017 r., wniósł o stwierdzenie, że art. 126 § 1 w związku z art. 126 § 10 k.k.w. w zakresie, w jakim nie pozwala skazanemu na dysponowanie swoimi środkami pieniężnymi zgromadzonymi w „żelaznej kasie”, w tym na przeznaczenie tych środków na spłatę grzywny, która nie została zamieniona na zastępczą karę pobawienia wolności lub zastępczą karę aresztu, jest zgodny z art. 64 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Odwoławszy się do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego i doktryny, Sejm przeanalizował treść art. 64 Konstytucji, zaznaczając przy tym, że każda ingerencja w prawo własności musi spełniać przesłanki dopuszczalności ograniczeń korzystania z konstytucyjnych wolności i praw, które określa art. 64 ust. 3 i art. 31 ust. 3 Konstytucji. Zdaniem Sejmu, konstytucyjne gwarancje obejmują także prawo własności, którego podmiotem są osoby skazane odbywające karę pozbawienia wolności.

Analizując otoczenie normatywne zakwestionowanej regulacji, Sejm wskazał, że skazany, odbywający karę pozbawienia wolności, ma prawo posiadać (i dysponować nimi) środki pieniężne pochodzące z różnych źródeł, np. zdeponowane przez skazanego przy przyjęciu do zakładu karnego, otrzymywane przez niego z tytułu wynagrodzenia za pracę lub z innych tytułów, wreszcie z zapomóg przyznanych przez dyrektora zakładu karnego, a pomniejszone o kwoty przeznaczone na zaspokojenie zobowiązań objętych egzekucją oraz na tzw. żelazną kasę. Środki te skazany może przekazać na wybrany rachunek bankowy, książeczkę oszczędnościową, na rzecz wskazanych przez niego osób, instytucji lub organizacji bądź też pozostawić w depozycie zakładu karnego. W tym ostatnim wypadku skazany może przeznaczyć posiadane środki pieniężne na zakup artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych czy

innych artykułów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym, a także na zamówienie paczki żywnościowej (art. 113a § 1 i 3 k.k.w.).

Jeśli chodzi o instytucję tzw. kasy żelaznej, Sejm zaznaczył, że należy ją traktować jako ograniczenie swobodnego dysponowania przez skazanego swoimi środkami pieniężnymi. Skazanemu odbiera się bowiem czasowo władztwo nad częścią jego środków pieniężnych i tworzy się z nich fundusz celowy, który „wraca” do dyspozycji skazanego dopiero z chwilą zwolnienia z zakładu karnego. Ograniczenie to – zdaniem Sejmu – jest jednak uzasadnione w świetle art. 31 ust. 3 i art. 64 ust. 3 Konstytucji.

Sejm stwierdził, że regulacja wysłowiona w art. 126 k.k.w. z jednej strony ogranicza prawa skazanego, z drugiej – zapewnia mu szansę na podstawowe utrzymanie po opuszczeniu zakładu karnego dzięki tzw. wypiskom, co może mieć również walor resocjalizacyjny. Przywołał przy tym stanowisko doktryny, że regulacja ta może być traktowana jako realizująca zasadę 6 rekomendacji Rec (2006)2 Komitetu Ministrów do państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych, przyjętej w ramach Rady Europy przez Komitet Ministrów 11 stycznia 2006 r.

Sejm uznał, że zaskarżona regulacja jest uzasadniona potrzebą ochrony porządku publicznego, czyli jednej z wartości wymienionych w art. 31 ust. 3 Konstytucji. W ocenie Sejmu, zabezpieczenie skazanemu środków utrzymania bezpośrednio po opuszczeniu przez niego zakładu karnego ułatwia jego reintegrację w wolnym społeczeństwie i zmniejsza ryzyko powrotu na drogę przestępstwa, co służy zachowaniu porządku publicznego.

Według Sejmu, dodatkowym argumentem uzasadniającym instytucję „żelaznej kasy” jest to, że wysokość kwoty w jej ramach zabezpieczonej jest ograniczona. Jak zauważył Sejm, z dyspozycji skazanego nie można bowiem wyłączyć kwoty większej niż kwota jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników, a całą nadwyżką skazany może rozporządzać. Sejm zaznaczył przy tym, że środki przechowywane w „żelaznej kasie” są oprocentowane.

W kolejnej części swego stanowiska Sejm odniósł się do kwestii niemożności przeznaczenia środków zgromadzonych w „żelaznej kasie” na spłatę wymierzonej skazanemu grzywny. Sejm stwierdził, że ustawodawca założył, iż skazany powinien spłacić grzywnę ze środków pieniężnych, których nie pobrano do „żelaznej kasy”. Zauważył przy tym, że skazany może także mieć środki pieniężne poza zakładem karnym, które również może przeznaczyć na zapłatę grzywny. Sejm zaznaczył, że ustawodawca przewidział tylko jeden wyjątek: środki z „żelaznej kasy” mogą być przeznaczone na zapłatę takiej grzywny, która została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu. W ocenie Sejmu, rozwiązanie to motywowane jest względami humanitarnymi i postrzeganiem kar izolacyjnych jako *ultima ratio*; chodzi o uniknięcie dalszej izolacji skazanego.

Podsumowując, Sejm stwierdził, że rozwiązanie wyrażone w art. 126 § 10 k.k.w. jest racjonalne i wiąże się z przyjętą w prawie karnym zasadą preferencji kar i środków nieizolacyjnych.

4. Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z 7 grudnia 2016 r. poinformował, że nie zgłasza udziału w postępowaniu wszczętym na podstawie skargi konstytucyjnej D.K.

II

Zgodnie z art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072) Trybunał może rozpoznać wnioski na posiedzeniu niejawnym, jeżeli pisemne stanowiska wszystkich uczestników

postępowania oraz pozostałe dowody zgromadzone w sprawie stanowią wystarczającą podstawę do wydania orzeczenia.

Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie przesłanka ta została spełniona.

III

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Trybunał zaznaczył, że 3 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: otpTK), przy czym art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074) stanowi, że do postępowań wszczętych i niezakończonych przed wejściem w życie otpTK stosuje się tę właśnie ustawę, z zastrzeżeniem dokonanych już czynności procesowych, które – zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy wprowadzającej – pozostają w mocy. Z tego względu podczas rozpoznania analizowanej sprawy zastosowanie znajdowały przepisy ustawy o organizacji TK.

2. Przedmiotem rozpatrywanej skargi konstytucyjnej uczyniono art. 126 § 1 w związku z art. 126 § 10 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 652; dalej: k.k.w.; tekst jednolity tej ustawy ogłoszono po wszczęciu postępowania w niniejszej sprawie, a ponieważ kwestionowany przepis nie był w tym czasie zmieniany, w dalszej części uzasadnienia Trybunał odwoływał się do tego tekstu).

Zakwestionowane przepisy mają następujące brzmienie:

„§ 1. Ze środków pieniężnych otrzymywanych przez skazanego, z wyjątkiem środków, o których mowa w art. 113 § 6 pkt 1-3 [zapomóg przyznanych skazanemu przez dyrektora zakładu karnego, środków pieniężnych pozostających do dyspozycji skazanego w depozycie (które może przeznaczyć na zakup artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz innych artykułów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym), środków pieniężnych wpłaconych na poczet grzywny, która została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu] środki do wysokości jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników gromadzi się i zachowuje do przekazania skazanemu w chwili jego zwolnienia z zakładu karnego, z przeznaczeniem na przejazd do miejsca zamieszkania i na utrzymanie; ze środków tych nie prowadzi się egzekucji.”

„§ 10. Środki pieniężne, o których mowa w § 1, na wniosek skazanego przekazuje się na spłatę grzywny, która została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu”.

Skarżący w *petitum* skargi konstytucyjnej zaskarżył art. 126 § 1 w związku z art. 126 § 10 k.k.w. w zakresie, w jakim przepis ten nie umożliwia skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności wykorzystania przysługującego mu prawa własności zgodnie z własną wolą, tj. nie pozwala na korzystanie w czasie odbywania kary pozbawienia wolności ze zgromadzonych środków finansowych, w tym także nie pozwala na przeznaczenie tychże środków finansowych na poczet spłaty grzywny orzeczonej na rzecz skazanego przez sąd rejonowy. Takie sformułowanie zakresu zaskarżenia w powiązaniu z dość lakonicznym uzasadnieniem

skargi nasunęło wątpliwości, czy skarżący zakwestionował przewidzianą w art. 126 § 1 k.k.w. instytucję tzw. żelaznej kasy jako uniemożliwiającą skazanemu korzystanie z określonych środków pieniężnych w dowolny sposób podczas odbywania kary, czy tylko pewien jej element, a mianowicie niemożność przeznaczenia środków z „żelaznej kasy” na spłatę grzywny, przy czym – wobec brzmienia art. 126 § 10 k.k.w. – ta niemożność dotyczy sytuacji, w której grzywna nie została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu.

Trybunał Konstytucyjny, rekonstruując przedmiot zaskarżenia, brał pod uwagę to, że niniejsza sprawa jest rozpatrywana w trybie tzw. kontroli konkretnej, która – w przypadku skargi konstytucyjnej – może dotyczyć tylko takiego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego. W sprawie leżącej u podstaw rozpoznawanej skargi konstytucyjnej, skarżący wnosił o przelew środków z „żelaznej kasy” na spłatę nałożonej na niego grzywny, a nie o uwolnienie wszystkich środków w tej kasie zgromadzonych. Organy wydające odtomne decyzje w sprawie skarżącego powoływały jako ich podstawę art. 126 § 10 k.k.w., a sąd, utrzymując te decyzje w mocy, w uzasadnieniu swego postanowienia, mimo że odwołał się do art. 126 k.k.w. bez wskazywania jego konkretnych ustępów, zazaczył, iż osoby skazane mogą dysponować środkami zgromadzonymi w „żelaznej kasie” tylko w przypadku zamiany grzywny na karę zastępczą, a to dlatego, by móc opuścić jednostkę bez odbywania dodatkowej kary izolacyjnej. W sprawie, w związku z którą D.K. złożył swą skargę konstytucyjną, rozstrzygano zatem o ograniczeniu jego praw majątkowych polegającym nie na gromadzeniu określonych środków pieniężnych przysługujących skarżącemu w „żelaznej kasie”, nie na braku możliwości przeznaczenia środków zgromadzonych w „żelaznej kasie” na jakikolwiek cel wskazany przez skazanego, ale na braku możliwości spłaty w ten sposób grzywny niezamienionej na zastępczą karę izolacyjną.

Mając powyższe na uwadze, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przedmiot zaskarżenia należy odczytywać wąsko, a przemawia za tym także uzasadnienie skargi konstytucyjnej, w którym brak argumentów podważających konstytucyjność całej instytucji tzw. żelaznej kasy lub podstawowych – wynikających z art. 126 § 1 i 2 k.k.w. – elementów tworzącego ją mechanizmu.

Nadto za wąskim odczytaniem przedmiotu kontroli konstytucyjności w niniejszej sprawie przemawia także określenie go w skardze przez związkowe przywołanie dwóch jednostek redakcyjnych: art. 126 § 1 w związku z art. 126 § 10 k.k.w. Posługiwanie się formułą „w związku” służy wskazaniu co najmniej dwóch powiązanych ze sobą przepisów prawnych, będących łącznie podstawą odtworzenia określonego unormowania lub jego fragmentu, a w sprawie niniejszej – zwłaszcza art. 126 § 10 k.k.w. dookreśla treść kwestionowanej regulacji. Skarżący przywołując art. 126 § 1 i art. 126 § 10 k.k.w. związkowo, jednocześnie w *petitum* skargi użył formuły zakresowej, ale zakres ten gramatycznie (przez użycie liczby pojedynczej „w zakresie, w jakim wyżej wymieniony przepis”) odniósł do jednego z przywołanych związkowo przepisów, a mianowicie do art. 126 § 1 k.k.w. Tymczasem, jak wynika z analizy sprawy leżącej u podstaw skargi, podstawowym przepisem wyrażającym normę prawną zastosowaną w tej sprawie przez organy ją rozstrzygające, jest art. 126 § 10 k.k.w., natomiast art. 126 § 1 k.k.w. ma tu charakter przepisu uzupełniającego, choć obydwie zawierają treści istotne z punktu widzenia przedmiotowego zagadnienia i obydwie stanowią podstawę do odtworzenia treści kwestionowanej normy.

Trybunał Konstytucyjny w swym orzecznictwie wielokrotnie podkreślał obowiązywanie zasady *falsa demonstratio non nocet*, w myśl której decydujące znaczenie ma istota sprawy, a nie jej oznaczenie. W oparciu o tę zasadę Trybunał uznał zatem, że przedmiotem kontroli konstytucyjności w niniejszej sprawie jest art. 126 § 10 k.k.w. w zakresie, w jakim unie-

możliwia skazanemu spłatę ze środków pieniężnych, o których mowa w art. 126 § 1 k.k.w., grzywny, jeżeli nie została ona zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu.

Trybunał uznał, że tak zrekonstruowana co do jej przedmiotu skarga konstytucyjna D.K. spełnia zarówno wymogi konstytucyjne, jak i ustawowe, co pozwoliło na jej merytoryczne rozpoznanie.

Prokurator Generalny w swym stanowisku stwierdził, że źródłem naruszenia praw skarżącego była nie treść kwestionowanych przepisów, lecz błędne stosowanie przepisów regulujących przesłanki i zasady zamiany grzywny na zastępczą karę pozbawienia wolności. Trybunał, określając przedmiot skargi konstytucyjnej brał pod uwagę, że skarżący nie zakwestionował przywołanych przez Prokuratora Generalnego przepisów k.k.w. dotyczących przesłanek i zasad zamiany kary grzywny na zastępczą karę pozbawienia wolności, i nie w postępowaniu prowadzonym w oparciu o te przepisy upatrywał naruszenia swoich praw majątkowych (których ochrony w skardze się domaga). Zdaniem skarżącego, jego prawa zostały naruszone w ten sposób, że nie mógł przeznaczyć środków zgromadzonych w „żelaznej kasie” na spłatę grzywny, niezależnie od tego, czy zamieniono ją na zastępczą karę izolacyjną.

3. Skarżący zarzucił, że kwestionowana regulacja jest niezgodna z art. 64 Konstytucji, gdyż uniemożliwia mu swobodne dysponowanie jego środkami pieniężnymi. Według niego, pozbawienie go możliwości rozporządzania środkami pieniężnymi zgromadzonymi w „żelaznej kasie” przez przekazanie części z nich na spłatę grzywny, która nie została zamieniona na zastępczą karę izolacyjną, narusza istotę prawa własności. Formułując taki zarzut, jako wzręcz odniesienia skarżący wskazał wszystkie trzy ustępy art. 64 Konstytucji.

Art. 64 Konstytucji w ust. 1 poręcza przysługujące każdemu „prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia”; treścią tego prawa, nazywanego również prawem do wolności majątkowej, jest gwarantowana konstytucyjnie wolność nabywania mienia, jego zachowania oraz dysponowania nim (zob. w szczególności wyrok TK z 31 stycznia 2001 r., sygn. P 4/99, OTK ZU nr 1/2001, poz. 5). Ustęp 2 tego przepisu ustanawia zasadę równej dla wszystkich ochrony prawnej własności, innych praw majątkowych oraz prawa dziedziczenia. Z kolei ust. 3 dopuszcza możliwość ustawowego ograniczenia własności, nie naruszającego wszakże jej istoty.

Mimo wskazania w *petitum* skargi konstytucyjnej całego art. 64 Konstytucji, skarżący w jej uzasadnieniu nie wyjaśnił szczegółowo, na czym miałyby polegać naruszenie art. 64 ust. 2 Konstytucji. Wziąwszy pod uwagę, że przedmiotem kontroli konstytucyjności skarżący uczynił art. 126 § 10 k.k.w. w zakresie, w jakim uniemożliwia skazanemu spłatę ze środków pieniężnych, o których mowa w art. 126 § 1 k.k.w., grzywny, jeżeli nie została ona zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu, niedopuszczalne było w tak wyznaczonych granicach zaskarżenia rozważanie bardziej ogólnej kwestii, czy instytucja „żelaznej kasy” jako taka nie prowadzi do różnicowania ochrony prawa własności przysługującego osobom skazanym i osobom pozostającym na wolności. Zgodnie z kolejno obowiązującymi ustawami regulującymi postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym skarga konstytucyjna powinna wskazywać, w jaki sposób dana wolność lub prawo konstytucyjne zostały naruszone, a nadto (tak jak wniosek oraz pytanie prawne) zawierać uzasadnienie postawionego zarzutu z powołaniem dowodów na jego poparcie. W chwili wniesienia skargi konstytucyjnej wymagania takie wynikały z art. 65 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 293), obecnie – z art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 otpTK. Jeśli chodzi o zarzut niezgodności kwestionowanej regulacji z art. 64 ust. 2 Konstytucji, skarga konstytucyjna D.K. nie spełnia tych wymagań. Powoduje to umorzenie

postępowania w tym zakresie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 otpTK, wobec jego niedopuszczalności.

Zarzut sformułowany w skardze konstytucyjnej dotyczy ograniczenia prawa własności, a zatem niezgodności z art. 64 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 3 Konstytucji. Skarżący uważa, że ograniczenie jego swobody przeznaczania środków pieniężnych zgromadzonych w „żelaznej kasie” na spłatę grzywny, która nie została zamieniona na zastępczą karę izolacyjną, jest nawet tak daleko idące, że narusza istotę przysługującego mu prawa własności.

Przed przystąpieniem do oceny zarzutu niezgodności kwestionowanej regulacji z art. 64 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 3 Konstytucji, Trybunał Konstytucyjny wyjaśnił, że skoro zakres podmiotowy art. 64 został ujęty w sposób uniwersalny, bo gwarancję „wolności majątkowej” przyznano „każdemu” (zob. L. Garlicki [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, komentarz do art. 64, red. L. Garlicki, Tom 3), to nie ma konstytucyjnych podstaw, żeby gwarancji tych nie stosować do osób skazanych lub pozbawionych wolności. Z objęcia osób skazanych lub pozbawionych wolności gwarancjami wynikającymi z art. 64 Konstytucji nie wynika jednak dla ustawodawcy zakaz wprowadzania ograniczeń prawa własności przysługującego takim osobom, z uwzględnieniem sytuacji, w jakiej się znajdują, i z zachowaniem wymagań wynikających z zasady proporcjonalności. Trybunał Konstytucyjny zaznaczał zarazem w swym orzecznictwie – rozpoznając sprawy dotyczące wynagrodzenia za pracę skazanych – że wszelkie regulacje ustawowe i podustawowe kształtujące status prawny osób skazanych muszą także bezwzględnie respektować konstytucyjny obowiązek poszanowania godności człowieka oraz humanitarnego traktowania osób skazanych, wywodzony przede wszystkim z art. 30, ale także z art. 41 ust. 4 Konstytucji (zob. wyrok TK z 23 lutego 2010 r., sygn. P 20/09, OTK ZU nr 2/A/2010, poz. 13).

Trybunał przypomina nadto, że – zgodnie z utrwalonym w jego orzecznictwie stanowiskiem – odrębne unormowanie problematyki ograniczania własności przez wskazanie w art. 64 ust. 3 Konstytucji przesłanek dopuszczających tego rodzaju działania nie oznacza wyłączenia zastosowania w odniesieniu do tego prawa generalnej zasady wyrażonej w art. 31 ust. 3 Konstytucji. Jak wskazywał Trybunał, ocena konstytucyjnej dopuszczalności ustawowego ograniczania prawa własności (i innych praw majątkowych) musi uwzględniać zarówno wymagania przewidziane w art. 64 ust. 3, jak i opierać się na skonfrontowaniu danej regulacji z przesłankami przewidzianymi w ogólnej zasadzie wyrażonej w art. 31 ust. 3 Konstytucji (zob. w szczególności wyrok TK z 12 stycznia 1999 r., sygn. P 2/98, OTK ZU nr 1/1999, poz. 2).

Zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji, „ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw”. Przepis ten formułuje kumulatywnie ujęte przesłanki dopuszczalności ograniczeń korzystania z konstytucyjnych praw i wolności. W swym orzecznictwie Trybunał przyjął, że do oceny, czy doszło do naruszenia zasady proporcjonalności (zakazu nadmiernej ingerencji), konieczne jest udzielenie odpowiedzi na trzy pytania (przeprowadzenie tzw. trójstopniowego testu proporcjonalności): 1) czy wprowadzona regulacja ustawodawcza jest w stanie doprowadzić do zamierzonych przez nią skutków; 2) czy regulacja ta jest niezbędna dla ochrony interesu publicznego, z którym jest powiązana; 3) czy efekty wprowadzanej regulacji pozostają w odpowiedniej proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela.

W swym dotychczasowym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny wypowiadał się także w kwestii „istoty” prawa własności: „[o]kreślenie «istoty» prawa własności musi nawiązywać do podstawowych składników tego prawa, tak jak ukształtowały się one w historii jego

rozwoju. Obejmują one w szczególności możliwość korzystania z przedmiotu własności oraz pobierania pożytków. Możliwości te mogą być poddawane różnego rodzaju ograniczeniom przez ustawodawcę, a ograniczenia te są dopuszczalne, jeżeli czynią zadość wymaganiom określonym w art. 31 ust. 3 zd. 1 konstytucji. Jeżeli jednak zakres ograniczeń prawa własności przybierze taki rozmiar, że niwecząc podstawowe składniki prawa własności, wydrąży je z rzeczywistej treści i przekształci w pozór tego prawa, to naruszona zostanie podstawowa treść («istota») prawa własności, a to jest konstytucyjnie niedopuszczalne. Ocena każdego konkretnego unormowania ingerującego w prawo własności musi być przy tym dokonywana na tle wszystkich ograniczeń już istniejących. Dla ustalenia, czy zachowana została «istota» prawa własności konieczna jest bowiem analiza sumy ustanowionych prawem ograniczeń (...)» (wyrok TK z 12 stycznia 2000 r., sygn. P 11/98, OTK ZU nr 1/2000, poz. 3).

4. Badanie zgodności zaskarżonej regulacji z art. 64 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 3 Konstytucji Trybunał Konstytucyjny poprzedził analizą jej otoczenia normatywnego: po pierwsze – przepisów dotyczących przechowywania i dysponowania środkami pieniężnymi należącymi do skazanego, po drugie – przepisów regulujących zamianę grzywny na zastępczą karę izolacyjną.

4.1. Zgodnie z art. 113 § 1 k.k.w. skazany przekazuje do depozytu środki pieniężne i przedmioty wartościowe posiadane w zakładzie karnym, przy czym do jego dyspozycji pozostają środki pieniężne pozostałe po wywiązaniu się z ciążących na nim zobowiązań objętych egzekucją oraz po zgromadzeniu środków na uregulowaną w art. 126 k.k.w. „żelazną kasę” (art. 113 § 2 k.k.w.). Jak wskazano w literaturze przywołany przepis dotyczy przekazywania do depozytu środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych, a także dysponowania nimi w okresie odbywania kary, przy czym nie tylko tymi, które skazany uzyskał podczas pobytu w zakładzie karnym, ale także tymi, które posiadał przy przyjęciu do zakładu karnego (zob. K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, komentarz do art. 113, Lex 2017). Art. 79a § 2 k.k.w. przewiduje bowiem, że przy przyjęciu do aresztu śledczego skazany przekazuje do depozytu dokumenty, pieniądze, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, których nie może posiadać w celi.

Jeśli chodzi o środki pieniężne pozostające do dyspozycji skazanego w depozycie, skazany może przekazać je na wybrany rachunek bankowy lub książeczkę oszczędnościową (art. 113 § 3 k.k.w.), przekazać je na rzecz wskazanych przez siebie osób, instytucji i organizacji (art. 113 § 5 k.k.w.) oraz – w wypadku zezwolenia na czasowe opuszczenie przez niego zakładu karnego lub udzielenia mu przepustki – wnioskować o ich wypłatę (art. 113 § 7). Za środki te skazany może także co najmniej trzy razy w miesiącu dokonywać – na zasadach określonych w art. 113a k.k.w. – zakupu artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz innych artykułów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym.

W czasie odbywania kary skazany może uzyskiwać także środki pieniężne z tytułu wynagrodzenia za pracę (zob. art. 123 k.k.w.). Z wynagrodzenia potrąca się składki na ubezpieczenie społeczne, określone kwoty wpłat na Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej oraz na Fundusz Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywzięciennych Zakładów Pracy (art. 125 k.k.w.), a także zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych (zob. art. 242 § 15 k.k.w.). Wynagrodzenie skazanego jest ustalane w sposób zapewniający osiągnięcie kwoty co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę (art. 123 § 2 k.k.w.), a 60% tego wynagrodzenia, po odliczeniu zaliczek na podatek dochodowy, jest wolne od egzekucji (art. 125 § 2 k.k.w.).

Obecnie minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 2100 zł (zob. rozporządzenie Rady Ministrów z 12 września 2017 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2018 r., Dz. U. poz. 1747).

Według rocznej informacji statystycznej za rok 2017 (Ministerstwo Sprawiedliwości, Centralny Zarząd Służby Więziennej, BIS.03332.18.2017.GM) na 67 332 skazanych (ukaranych) 14 243 jest zatrudnionych odpłatnie, a 19 863 – nieodpłatnie; średnia płaca średnio w 2016 r. wynosiła 1370,42 zł.

Jeśli skazany nie ma możliwości zarobkowania oraz nie posiada niezbędnych środków materialnych, dyrektor zakładu karnego może przyznać mu miesięczną zapomogę w wysokości do 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników (art. 114 k.k.w.).

Ze środków pieniężnych otrzymywanych przez skazanego (z wyjątkiem zapomóg przyznanych mu przez dyrektora zakładu karnego, środków pieniężnych pozostających do dyspozycji skazanego w depozycie, które może przeznaczyć na zakup artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz innych artykułów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym, środków pieniężnych wpłaconych na poczet grzywny, która została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu) – w okresie jego pobytu w zakładzie karnym – gromadzona jest „żelazna kasa” do wysokości jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (art. 126 § 1 k.k.w.). W komunikacie z 9 lutego 2018 r. prezes Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) opublikował dane określające przeciętne wynagrodzenie w czwartym kwartale 2017 r. – wynosiło ono 4516,69 zł.

Ze środków zdeponowanych przez skazanego przy przyjęciu do zakładu karnego gromadzeniu podlega 50% zdeponowanej kwoty, jednak nie więcej niż kwota odpowiadająca wysokości jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników (art. 126 § 2 pkt 1 k.k.w.). Zatem może się nawet zdarzyć, że górna granica „kasy żelaznej” zostaje osiągnięta już w chwili przyjęcia skazanego do zakładu karnego z posiadanych przez niego wówczas środków pieniężnych.

Ponadto – zgodnie z art. 126 § 2 pkt 2 i 3 – „żelazna kasa” jest uzupełniana przez gromadzenie: 50% z przypadającego skazanemu miesięcznie wynagrodzenia za pracę po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, jednak nie więcej niż kwota stanowiąca 4% jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników; 50% każdego z wpływów pieniężnych skazanego niewymienionych wyżej, jednak nie więcej niż kwota stanowiąca 4% jednego miesięcznego wynagrodzenia pracowników.

Jak wynika z analizy treści wymienionych wyżej przepisów – środki pieniężne, które podlegają gromadzeniu w „kasie żelaznej”, ze względu na konstrukcję tej instytucji, co do zasady nie obejmują wszystkich środków pieniężnych należących do skazanego ani wszystkich środków pieniężnych pochodzących ze źródeł wymienionych w art. 126 § 2 k.k.w. – w każdym przypadku jest to tylko pewna określona część tych środków. Każdy z wpływów pieniężnych (poza kwotą zdeponowaną przez skazanego przy przyjęciu do zakładu karnego) podlega jednorazowemu uszczupleniu maksymalnie o kwotę 4% jednego przeciętnego wynagrodzenia pracowników. Z pozostałych środków pieniężnych skarżący może zatem spłacić nałożoną na niego grzywnę, lub mogą to uczynić osoby dla niego najbliższe (art. 57 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń, Dz. U. z 2015 r. poz. 1094, ze zm.). Jeśli takich środków skazany nie ma, a jedynymi jego środkami pieniężnymi są te, które zgromadzono w „żelaznej kasie”, to tylko w jednej sytuacji może tymi środkami spłacić nałożoną na niego grzywnę. Zgodnie z kwestionowanym przez skarżącego art. 126 § 10 k.k.w. – skazany może wystąpić z wnioskiem o spłatę z tych środków grzywny, która została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu. Zdaniem skarżącego, jest to ograniczenie zbyt daleko idące, gdyż wskazany przepis powinien umożliwiać wykorzystanie środków zgromadzonych w „żelaznej kasie” na spłatę nałożonej na skazanego grzywny, nie-

zależnie od tego, czy została ona zamieniona na karę zastępczą. Ocena, czy tak postawiony zarzut jest uzasadniony, wymagała dodatkowo analizy przepisów k.k.w. dotyczących wykonania kary grzywny.

4.2. Zgodnie z art. 44 § 2 k.k.w., w razie bezskutecznego upływu terminu wyznaczonego do zapłaty grzywny, ściąga się ją w drodze egzekucji. W przypadku gdy obowiązek zapłaty grzywny – tak jak w sprawie leżącej u podstaw rozpoznawanej skargi konstytucyjnej – obciąża osobę skazaną osadzoną w zakładzie karnym, grzywna taka podlega ściągnięciu ze środków pieniężnych znajdujących się w depozycie (art. 113 § 1 i 2 k.k.w.), przy czym należy zaznaczyć, że egzekucji nie prowadzi się ze środków zgromadzonych w „żelaznej kasie” (art. 126 § 1 k.k.w.).

Dopiero jeśli egzekucja grzywny okazuje się nieskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, gdy: 1) skazany oświadczy, że nie wyraża zgody na podjęcie pracy społecznie użytecznej zamienionej na podstawie art. 45 albo uchyla się od jej wykonania, lub 2) zamiana grzywny na pracę społecznie użyteczną jest niemożliwa lub niecelowa (art. 46 § 1 k.k.w.). Skazany w każdym czasie może się zwolnić od zastępczej kary pozbawienia wolności przez złożenie kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia tytułem grzywny (art. 47 § 2 k.k.w.).

Z przytoczonej regulacji wynika, że nawet jeśli skazany osadzony w zakładzie karnym nie ma w depozycie żadnych środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych, a jedyne jego środki pieniężne są zgromadzone w „żelaznej kasie”, to egzekucja orzeczonej wobec niego grzywny nie jest co do zasady możliwa, co powoduje zniszczenie warunków zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności. W takiej sytuacji skazany może wystąpić z wnioskiem o przekazanie środków pieniężnych zgromadzonych w „żelaznej kasie” na spłatę grzywny zamienionej na zastępczą karę pozbawienia wolności (lub zastępczą karę aresztu).

Jak wynika z opisanego wyżej mechanizmu uregulowanego w przepisach k.k.w., nawet jeśli jedynymi środkami pieniężnymi skazanego są środki zgromadzone w „żelaznej kasie”, nie uniemożliwia to uiszczenia z nich nałożonej na niego grzywny. W przypadku bowiem, gdy nie ma on żadnych środków pieniężnych, z których można prowadzić egzekucję, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, czemu z kolei skazany może przeciwdziałać przez złożenie wniosku w trybie art. 126 § 10 k.k.w.

Ustawodawca założył, że skazany powinien spłacić grzywnę ze środków pieniężnych, których nie pobrano do „żelaznej kasy”. Takie założenie wiąże się z konstrukcją „żelaznej kasy” jako pewnego rodzaju funduszu oszczędnościowego (akumulacyjnego), który ma zapewnić skazanemu po zwolnieniu z zakładu karnego środki pieniężne na przejazd do miejsca zamieszkania i na utrzymanie. Jak wskazano w literaturze, instytucja „żelaznej kasy” może być traktowana także jako element realizacji zasady 6 rekomendacji Rec (2006)2 Komitetu Ministrów do państw członkowskich Rady Europy w sprawie europejskich reguł więziennych, zgodnie z którą każde pozbawienie wolności jest prowadzone tak, by ułatwić osobom pozbawionym wolności reintegrację w wolnym społeczeństwie (zob. J. Potulski, [w:] *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, komentarz do art. 126, red. J. Lachowski, Warszawa 2016.). Sejm w swym piśmie zaznaczył – powołując się na doktrynę – że, choć rekomendacja ta nie ma charakteru wiążącego, to zawarte w niej zalecenia są traktowane jako determinujące sposób kształtowania systemów penitencjarnych w porządkach prawnych poszczególnych państw członkowskich Rady Europy. Nadto można dodać, że w wyroku z 21 marca 2017 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka (sprawa Michał Korgul przeciwko Polsce, skarga 36140/11) stwierdził, że państwo ma prawo do korzystania z takich programów (systemów), które uważa

za najbardziej odpowiednie dla ponownej integracji więźniów ze społeczeństwem po ich zwolnieniu, w tym przez zabezpieczenie dla nich pewnej kwoty pieniędzy.

Ustawodawca, konstruując mechanizm „żelaznej kasy”, przewidział także instrument, na podstawie którego – z zachowaniem określonych warunków – skazany może zapłacić grzywnę ze środków zgromadzonych w „żelaznej kasie”, ale dopiero wówczas, gdy egzekucja grzywny okazuje się nieskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna. Ustawodawca wyważył zatem różne racje: po pierwsze – dążenie do zapewnienia skazanemu podstawowych środków pieniężnych po opuszczeniu zakładu karnego (przez stworzenie instytucji tzw. żelaznej kasy, co służy celom resocjalizacyjnym oraz ochronie porządku publicznego), a po drugie – dążenie do uniknięcia dalszej izolacji skazanego i w związku z tym wprowadzenie wyjątku, zgodnie z którym środki z „żelaznej kasy” mogą być przeznaczone na zapłatę grzywny, jeżeli została ona zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu (co jest środkiem gwarancyjnym wobec skazanego).

W świetle powyżej przeprowadzonej analizy zarzut, że art. 126 § 10 k.k.w. w zakresie, w jakim uniemożliwia skazanemu spłatę ze środków pieniężnych, o których mowa w art. 126 § 1 tej ustawy, grzywny, jeżeli nie została ona zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu, narusza prawo własności skazanego przez wprowadzenie nieproporcjonalnego ograniczenia, jest nieuzasadniony. Ustawodawca nie przekroczył bowiem wyznaczonych przez Konstytucję granic dopuszczalnej ingerencji w prawa majątkowe skazanego i wyważył konieczność ich ochrony z ochroną porządku publicznego oraz postulatem nieprzedłużania izolacji skazanego.

Trybunał Konstytucyjny zaznacza przy tym raz jeszcze, że przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie są zarzuty niekonstytucyjności skierowane nie wobec całej instytucji „żelaznej kasy”, lecz jedynie wobec jej wskazanego elementu. Jeśli środki pieniężne zgromadzone w „żelaznej kasie” stanowią tylko część środków pieniężnych należących do skazanego, to pozostałą częścią może on rozporządzić w ten sposób, że spłaci nałożoną na niego grzywnę. Nawet w sytuacji gdy skazany ma tylko środki pieniężne zgromadzone w „żelaznej kasie”, a zatem wtedy gdy egzekucja grzywny nie jest możliwa z innych źródeł, może dysponować swoim mieniem w tej „kasie” zgromadzonym, składając wniosek w trybie art. 126 § 10 k.k.w. W tej płaszczyźnie istotne jest dostrzeżenie – co czyni w swym stanowisku Prokurator Generalny – że to brak decyzji sądu o zarządzeniu zastępczej kary pozbawienia wolności pozbawia skarżącego możliwości rozporządzenia środkami pieniężnymi znajdującymi się w „żelaznej kasie” przez przekazanie ich na spłatę grzywny.

Zważywszy powyższe okoliczności, Trybunał Konstytucyjny orzekł jak w sentencji.